

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 26 hallituksen esityksestä vuonna 1989 pidetyn 76. Kansainvälisen työkonferenssin hyväksymän itsenäisten maiden alkuperäis- ja heimokansoja koskevan yleissopimuksen johdosta

Eduskunta on päätöspöytäkirjan ottein 27 päivältä marraskuuta 1989 lähettänyt hallituksen edellä mainitun esityksen n:o 306 ulkoasiainvaliokuntaan.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti sosiaalivaliokunta on antanut asiasta liitteenä olevan lausunnon.

Asian johdosta on ollut kuultavana nuorempi hallitussihteeri Riitta-Maija Jouttimäki työministeriöstä.

Käsiteltyään asian ulkoasiainvaliokunta esittää kunnioittaen seuraavaa.

Kansainvälisen työjärjestön (ILO) 76. Kansainvälinen työkonferenssi pidettiin Genevessä 7.—28.6.1989. Konferenssissa hyväksyttiin yleissopimus n:o 169, joka koskee itsenäisten maiden alkuperäis- ja heimokansoja. Yleissopimus korvaa vuonna 1957 tehdyn alkuasukasja heimoasteella olevia väestöryhmiä koskevan yleissopimuksen n:o 107, jota Suomi ei ole ratifioinut.

Yleissopimuksen n:o 169 tarkoituksena on turvata alkuperäis- ja heimokansoille muihin väestöryhmiin nähden yhdenvertainen kohtelu sekä estää niiden kulttuurien ja kielten kuoleminen. Yleissopimus edellyttää valtioiden myös ryhtyvän erityistoimiin näiden kansojen kult-

tuurin, kielen sekä sosiaalisen ja taloudellisen aseman turvaamiseksi.

Hallitus esittää, ettei sopimusta tässä vaiheessa hyväksyttäisi, koska Suomen lainsäädännön ei voida katsoa vastaavan yleissopimuksen määräyksiä lähinnä saamelaisten maahan kohdistuvien oikeuksien osalta.

Hallituksen esityksen, sosiaalivaliokunnan lausunnon ja saamansa selvityksen perusteella ulkoasiainvaliokunta pitää hallituksen esitykseen sisältyvää ehdotusta tarkoituksenmukaisena ja puoltaa sen hyväksymistä. Valiokunta kiinnittää samalla huomiota niihin näkökohtiin, joita sosiaalivaliokunta on lausunnossaan esittänyt yleissopimuksen ratifioimisedellytysten luomisesta, lainsäädännön kehittämisestä ja selvitysten tekemisestä.

Edellä esitettyyn viitaten ulkoasiainvaliokunta kunnioittaen ehdottaa,

että Eduskunta ei tässä vaiheessa hyväksyisi Genevessä pidetyssä Kansainvälisessä työkonferenssissa 27 päivänä kesäkuuta 1989 hyväksyttyä Kansainvälisen työjärjestön yleissopimusta n:o 169, joka koskee itsenäisten maiden alkuperäis- ja heimokansoja.

Helsingissä 30 päivänä tammikuuta 1991

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Aaltonen, varapuheenjohtaja Melin ja jäsenet Aittoniemi, Almgren, Jaakonsaari, Juhantalo, Jär-

venpää, Kuuskoski-Vikatmaa, Paakkinen, Perho, Wahlström ja Väänänen sekä varajäsenet Donner, Helle ja Laine.

EDUSKUNNAN
SOSIAALIVALIOKUNTA

Liite

Helsingissä

18 päivänä joulukuuta 1990

Lausunto n:o 11

Ulkoasiainvaliokunnalle

Ulkoasiainvaliokunta on 27 päivänä marraskuuta 1990 eduskunnan päätöksen mukaisesti pyytänyt sosiaalivaliokunnan lausuntoa hallituksen esityksestä n:o 306 vuonna 1989 pidetyn 76. Kansainvälisen työkonferenssin hyväksymän itsenäisten maiden alkuperäis- ja heimokansoja koskevan yleissopimuksen johdosta.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuultavina nuorempi hallitussihteeri Riitta-Maija Jouttimäki työministeriöstä edustaen myös ILO-neuvottelukuntaa, lainsäädäntöneuvos Eero Aarnio oikeusministeriöstä, nuorempi hallitussihteeri Jan Tennberg sosiaali- ja terveysministeriöstä, hallitusneuvos Seppo Havu maa- ja metsätalousministeriöstä, saamelaisvaltuuskunnan oikeusjaoston puheenjohtaja Esko Aikio, lakimiessihteeri Heikki J. Hyvärinen saamelaisasiainneuvottelukunnasta, neuvottelukunnan jäsen Taito Lehmusta ja päätoiminen sihteeri Paavo Lounela romaniasiain neuvottelukunnasta, kansainvälinen asiamies Jaakko Koskimies Suomen Työnantajain Keskusliitosta, lakimies Jorma Rusanen Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestöstä, asiamies Eeva-Liisa Inkeroinen Liiketyönantajain Keskusliitosta ja kansainvälisten asiain sihteeri Päivikki Lindroos Toimihenkilö- ja Virkamiesjärjestöjen Keskusliitosta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että Suomi ei tässä vaiheessa hyväksyisi Kansainvälisen työjärjestön yleiskokouksessa, 76. Kansainvälisessä työkonferenssissa hyväksyttyä yleissopimusta n:o 169, joka koskee itsenäisten maiden alkuperäis- ja heimokansoja. Yleissopimuksen tarkoituksena on turvata alkuperäis- ja heimo-

kansoille muihin väestöryhmiin yhdenvertainen kohtelu sekä estää niiden kulttuurien ja kielten kuoleminen. Yleissopimus edellyttää valtioiden myös ryhtyvän erityist toimiin kansojen ja heimojen kulttuurin, kielen sekä sosiaalisen ja taloudellisen aseman turvaamiseksi.

Sosiaalivaliokunnan käsityksen mukaan on perusteltua hallituksen esityksessä mainituista syistä jättää käsiteltävänä oleva yleissopimus tässä vaiheessa ratifioimatta. Samanaikaisesti on kuitenkin ryhdyttävä toimenpiteisiin ratifioinnin edellytysten luomiseksi. Lisäksi jo ennen sopimuksen ratifiointia on pyrittävä lainsäädännössä ja hallinnossa toimimaan yleissopimuksen säännösten ja hengen mukaisesti.

Sosiaalivaliokunta pitää tärkeänä myös, että selvitetään sopimuksen soveltamisedellytykset romaniväestöön. Valiokunnan käsityksen mukaan yleissopimuksen 1 artiklan a kohta saattaa luoda edellytyksiä tällaiselle soveltamiselle. Joka tapauksessa on sopimuksen säännöksiä ja henkeä sovellettava myös Suomen romaniväestöön.

Sosiaalivaliokunta kiirehtii saamelaisten asemaa, elinkeinoja ja saamen kielen turvaamista koskevan lainsäädännön valmistelua. Vastavaan lainsäädännön tarvetta romaniväestöä varten on myös selvitettävä.

Edellä esitetyn perusteella sosiaalivaliokunta kunnioittavasti esittää,

että hallituksen esitykseen sisältyvä ehdotus hyväksyttäisiin.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Skinnari, varapuheenjohtaja Louvo ja jäsenet Ala-Harja, Hurskainen, Kankaanniemi, Koistinen,

Kärhä, P. Leppänen, Stenius-Kaukonen, Taina ja Väistö sekä varajäsenet J. Roos ja Wahlström.